

sygn. akt VII U 233/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

13 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Kosicka

po rozpoznaniu 13 kwietnia 2022 r. na posiedzeniu niejawnym w Warszawie

odwołania D. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

z 17 grudnia 2021 r., znak (...)

o rekompensatę

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 233/22

UZASADNIENIE

7 lutego 2022 r. D. B. wniosła odwołanie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 17 grudnia 2021 r. znak: (...), kwestionując sposób naliczenia jej emerytury, tj. niedoliczenie kwoty za okres pracy w warunkach szczególnych od 27 września 1976 r. do 31 grudnia 2008 r. Odwołująca wyjaśniła, że w 2013 r. dowiedziała się, że może przejść na wcześniejszą emeryturę.

W celu ustalenia jakiej wysokości będzie emerytura udała się do ZUS, gdzie poinformowano ją o konieczności złożenia wniosku o wyliczenie emerytury, co też uczyniła. Po uzyskaniu informacji o wysokości emerytury jej zakład pracy zgodził się na jej dalsze zatrudnienie. W 2021 r. zdecydowała się przejść na emeryturę, jednakże w otrzymanej decyzji o wysokości wyliczonej emerytury nie znalazła informacji o doliczeniu kwoty za pracę w trudnych warunkach. W odpowiedzi na złożone przez nią pierwotnie odwołanie ZUS udzielił jedynie lakonicznej odpowiedzi, że nic jej się nie należy, gdyż praca w trudnych warunkach była uwzględniona przy naliczeniu emerytury w 2013 r. Tymczasem w decyzji z 2013 r. jest zapis, że aby emerytura miała moc, musi dostarczyć „świadcstwo pracy” po zakończeniu pracy. Brak było natomiast zapisu, zgodnie z którym nie chcąc przejść na emeryturę, musi złożyć rezygnację z jej pobierania. Odwołująca podkreśliła przy tym, że nie mając rekompensaty za lata pracy w warunkach uciążliwych czuje się oszukana i pokrzywdzona, a ostatecznie wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i uwzględnienie ww. lat pracy (odwołanie k. 3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy powołał się na art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, wskazując, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej. Odwołująca nie spełnia warunków do przyznania rekompensaty, gdyż miała przyznaną wcześniej emeryturę na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej (odpowiedź na odwołanie k. 5 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W maju 2013 r. D. B., urodzona (...), ubiegała się o wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z 10 czerwca 2013 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przyznał odwołującej zaliczkę na poczet emerytury od 1 maja 2013 r. obliczoną na podstawie art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Następnie decyzją z 9 października 2013 r. (...) ZUS (...) Oddział w W. przyznał odwołującej emeryturę od 1 maja 2013 r. Do ustalenia wysokości zaliczki na poczet emerytury oraz wysokości emerytury uwzględniono posiadany przez odwołującą staż pracy w szczególnych warunkach – pracy na kolei ((...)) w wymiarze w wymiarze 22 lat, 2 miesięcy i 22 dni (wniosek o emeryturę z załącznikami k. 1-15 a.r.; decyzje ZUS: z 10.06.2013 r. k. 25 a.r., z 09.10.2013 r. k. 35 a.r. – tom II).

Po wydaniu decyzji o przyznaniu emerytury D. B. kontynuowała zatrudnienie w (...) S.A. w W. do 28 września 2021 r. Z uwagi na kontynuację zatrudnienia wypłata emerytury przyznanej decyzją z 9 października 2013 r. była zawieszona (decyzja ZUS z 09.10.2013 r. k. 35 a.r., świadectwo pracy z 28.09.2021 r. – karta nienumerowana, akta rentowe tom II).

28 września 2021 r. D. B. złożyła w (...) Oddziale ZUS wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalnego. Po rozpoznaniu wniosku ww. organ rentowy decyzją z 5 listopada 2021 r. znak: (...) ustalił i podjął wypłatę emerytury od 1 września 2021 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 5.753,84 zł (wniosek z 28.09.2021 r., decyzja ZUS z 05.11.2021 r. – karty nienumerowane, akta rentowe tom II).

Od powyższej decyzji D. B. złożyła odwołanie, wskazując, że decyzja ta nie uwzględnia wyliczenia lat pracy w szczególnych warunkach w okresie od 27 września 1976 r. do 31 grudnia 2008 r. (odwołanie z 06.12.2021 r. – karty nienumerowane, akta rentowe tom II).

W odpowiedzi na powyższe, pismem z 17 grudnia 2021 r. ZUS (...) Oddział w W. poinformował, że z uwagi na fakt, że decyzja z 10 czerwca 2013 r. znak: (...) odwołującej zostało przyznane prawo do emerytury wcześniejszej z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, brak jest podstaw do przyznania rekompensaty (pismo ZUS z 17.12.2021 r. – karty nienumerowane, akta rentowe tom II).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie zebranych w sprawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych (a.r.), z wymienieniem kart poszczególnych akt. Dowody te nie budziły zastrzeżeń i zostały uznane przez sąd w całości za wiarygodne. Strony nie zgłaszały wniosków dowodowych. Stan faktyczny był przy tym bezsporny, spór koncentrował się natomiast na interpretacji przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie było niezasadne.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie było odwołanie D. B., która zarzuciła Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych pominięcie przez jej długotrwałego stażu pracy w szczególnych warunkach przy ustalaniu wysokości emerytury i odmowę przyznania prawa do rekompensaty.

Odnosząc się do stanowiska odwołującego na wstępie należy wskazać, że zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. Emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana – od dnia, od którego podjęto jej wypłatę. Emeryturę oblicza się zgodnie z art. 26, z uwzględnieniem ust. 4 i 5 (art. 24 ust. 1-3 ustawy emerytalnej).

Natomiast zgodnie z art. 25, ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Zgodnie zaś z art. 26 ust. 1 emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Stanowisko odwołującej zasadniczo skupiało się na braku uwzględnienia przez organ rentowy jej stażu pracy w warunkach szczególnych. Z dokonanych przez sąd ustaleń wynika, że na wniosek odwołującej z 28 września 2021 r. ZUS (...) Oddział w W. decyzją z 5 listopada 2021 r. znak: (...) ustalił i podjął wypłatę emerytury przyznanej decyzją z 9 października 2013 r. - od 1 września 2021 r. Od tej decyzji ubezpieczona złożyła odwołanie kwestionując nieuwzględnienie przez organ rentowy wyliczenia lat pracy w szczególnych warunkach w okresie od 27 września 1976 r. do 31 grudnia 2008 r. Odpowiadając na odwołanie ZUS (...) Oddział w W. pismem z 17 grudnia 2021 r. poinformował, że z uwagi na fakt, że decyzją z 10 czerwca 2013 r. znak: (...) odwołującej zostało przyznane prawo do emerytury wcześniejszej z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, brak jest podstaw do przyznania rekompensaty. W ocenie sądu należy podzielić pogląd, zgodnie z którym wyrażone na piśmie stanowisko organu rentowego w kwestii merytorycznej odnoszącej się do świadczeń z ubezpieczenia społecznego – bez względu na jego formę – stanowi decyzję organu rentowego, podlegającą zaskarżeniu w drodze odwołania do sądu (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 23 czerwca 1994 r., sygn. akt III AUz 64/94).

Istota sporu w niniejszej sprawie skupiała się zatem na rozważeniu, czy odwołującej przysługuje uwzględnienie stażu pracy w warunkach szczególnych w formie rekompensaty z tytułu wieloletniej pracy tego rodzaju. Prawo do rekompensaty z tego tytułu zostało przewidziane w ustawie z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm. – dalej jako u.e.p.). Warunki do jej nabycia określa art. 21 ust. 1 i 2 u.e.p., w myśl którego rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są więc:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Wymaga przy tym podkreślenia, że zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 5 u.e.p. rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Celem przepisu art. 2 pkt 5 w/w ustawy o emeryturach pomostowych jest przyznanie odszkodowania za rzeczywistą

utrata określonych uprawnień, co oznacza, że musi on dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Tym samym nie dotyczy on ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia. Dodatkowo regulacja art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych stanowiącego w ust. 1, że pozytywną przesłanką nabycia prawa do rekompensaty, jest legitymowanie się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jednocześnie w ust. 2 tego artykułu wymienia przesłankę negatywną, stanowiąc, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Łączne odczytanie art. 2 pkt 5 oraz art. 21 ust. 2 ustawy prowadzi więc do wniosku, że w drugim z wymienionych przepisów nie chodzi o nabycie prawa do jakiegokolwiek emerytury, ale do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na jednej z podstaw przewidzianych w ustawie emerytalno-rentowej. Niemożność wcześniejszego skorzystania z uprawnień emerytalnych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów stanowi bowiem szkodę, którą rekompensata ma naprawić przez przyznanie odpowiedniego dodatku do kapitału początkowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 maja 2019 r., III UK 119/18 i z 16 maja 2018 r., III UK 88/17).

Z powyższego wynika zatem, że skoro przepis art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych nie dotyczy zatem ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie skorzystali z tego uprawnienia, to tym bardziej nie dotyczy on tych spośród ubezpieczonych, którzy ustawowe warunki wcześniejszego przejścia na emeryturę spełniając, takie uprawnienie zrealizowali (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 lutego 2021 r., I USKP 13/21; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 16 marca 2021 r., III AUa 312/20). Druga z wymienionych sytuacji niewątpliwie miała miejsce w przypadku odwołującej, gdyż bezspornie przysługiwało jej prawo do wcześniejszej emerytury przyznanej decyzją 10 czerwca 2013 r. znak: (...) na jej wniosek złożony w maju 2013 r. Podjęcie wypłaty tej emerytury nastąpiło na wniosek odwołującej złożony po ustaniu jej zatrudnienia na mocy decyzji z 5 listopada 2021 r. znak: (...).

Powyższe oznacza, że odwołująca miała możliwość zrealizowania uprawnienia do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych i z tego też uprawnienia skorzystała. Wprawdzie odwołująca wyjaśniła, że składając wniosek o emeryturę w 2013 r. chciała jedynie uzyskać informację o wysokości świadczenia, a przy tym miała działać na podstawie informacji uzyskanych od pracownika ZUS, nie zmienia to jednak faktu, że stosowny wniosek w tym przedmiocie został przez nią złożony wraz z załącznikami obrazującymi jej staż pracy w warunkach szczególnych, co skutkowało wydaniem przez ZUS decyzji o przyznaniu wcześniejszej emerytury. W konsekwencji powyższego prawo do rekompensaty – jako ściśle związane z niemożnością realizacji uprawnień wynikających z legitymowania się stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – odwołującej nie przysługuje. Raz jeszcze należy podkreślić, że prawo do rekompensaty nie jest zależne jedynie od samego faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, lecz od możliwości zrealizowania przez wnioskodawcę wynikających z tego faktu uprawnień. Odwołująca złożyła wniosek o przedmiotowe świadczenie i prawo do tego świadczenia zostało jej przyznane.

Na zasadność tej konstatacji nie miał również wpływu fakt zawieszenia wypłaty emerytury w momencie jej przyznania z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Należy bowiem odróżnić nabycie prawa do świadczenia od prawa do jego wypłaty, ponieważ są to instytucje regulowane odrębnymi przepisami, mające różne znaczenie w obrocie prawnym. O nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, o czym była już wyżej mowa, stanowi przepis art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Natomiast o wypłacie świadczenia stanowi art. 129 ust. 1 ww. ustawy, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa do niego, ale nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym złożono wniosek. Istnienie zatem prawa do świadczenia, związanego ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa, nie można utożsamiać z przyznaniem (i wypłatą) świadczenia. Przyznaniem świadczenia jest bowiem ustalenie prawa do jego pobierania, a więc wypłaty (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 listopada 1989

r., III UZP 11/89; uchwała Sądu Najwyższego z 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88). Po drugie, zgodnie z art. 103a ustawy emerytalnej prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. W realiach niniejszej sprawy odwołujący na dzień przyznania emerytury bezspornie kontynuował zatrudnienie, w związku z czym w oparciu o powyższy przepis organ rentowy był zobligowany do zawieszenia wypłaty świadczenia. Zawieszenie prawa do emerytury – a w konsekwencji brak jej wypłaty – nie jest tożsame z ustaniem prawa do świadczenia, zaś okoliczność faktycznego braku otrzymywania świadczenia wskutek zawieszenia jego wypłaty nie neguje faktu nabycia praw do świadczenia.

Mając na względzie powyższe okoliczności sąd nie znalazł podstaw do zmiany decyzji, wobec czego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie D. B. jako niezasadne.